

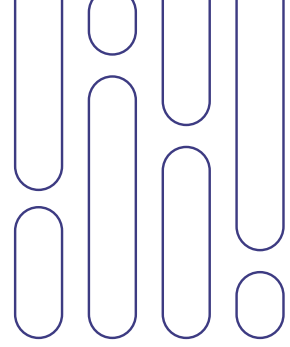
گزارش وضعیت

برآیند تلاشهای سیاسی برای حل بحران یمن

11 مایو مه 2023

RASANA
المعهد الدولي للدراسات الإيرانية
International Institute for Iranian Studies

فهرست

- 4 نخست: ماهیت و ارزیابی تلاشهای سیاسی برای حل بحران یمن
- 7..... دوم: شروط طرفهای درگیر برای حل بحران
- 9 سوم: عوامل و انگیزه های تلاشهای سیاسی برای حل این بحران
- 12..... چهارم. موانع سازش در یمن
- 13 چهارم. سناریوهای احتمالی سرنوشت بحران یمن

همزمان با تحولات ژئوپلیتیک تازه ای که در منطقه خاورمیانه در جریان است و در صورت موفقیت آمیز بودن این تحولات امید می رود که جنگهای ویرانگر از منطقه خاورمیانه رخت بریندد و جای خود را به امنیت و صلح بدهد. در این شرایط، یمن نیز شاهد تحولات سیاسی تازه ای است که نشان می دهد این کشور به مرحله سیاسی تازه ای قدم گذاشته است که گفتگوهای همه جانبه ای که از سالهای قبل برای پایان دادن به بحران یمن جریان داشته وارد فاز تازه ای شده است و در این میان گفتگوها در چندین مسیر دنبال می شود. یعنی از یک سو عمان و سازمان ملل در تلاشند تا میان طرفهایی که مستقیماً درگیر جنگ هستند یعنی حوثی ها در صنعا و شورای رهبری و دولت یمن در عدن میانجیگری کنند. و از سویی دیگر، گفتگوها میان بازیگران اصلی و تأثیرگذار در بحران یمن یعنی عربستان سعودی و ایران در جریان است تا باشد که با برقراری صلح فراگیر در این کشور، به جنگ خانمانسوزی که علاوه بر هزاران کشته و زخمی، انسانهای زیادی را از خانه و کاشانه شان آواره ساخته است، پایان داده شود.

تلاشهای سیاسی برای حل بحران یمن که طرفهای زیادی در آن درگیر هستند و مرحله تازه ای که منطقه خاورمیانه در آستانه ورود به آن است، تنها چند روز بعد از امضای توافق پکن میان دو قدرت بزرگ منطقه ای یعنی عربستان سعودی و ایران آغاز شد. این امر سؤالات چندی را در مورد انگیزه ها، ابعاد و مضمون تلاشهای سیاسی برای پایان دادن بحران یمن و اینکه طرفهایی که به طور مستقیم و غیر مستقیم در بحران یمن درگیر هستند، درباره پایان دادن به بحران یمن چه دیدگاههایی دارند مطرح می کند. مهمترین چالشها و موانع داخلی و خارجی در برابر تلاشهای منطقه ای و بین المللی برای پایان دادن به بحران یمن کدامند؟ در پرتو انگیزه ها، دستاوردها و چالشهایی که ممکن است مانع تحقق اهداف طرفهای درگیر در این جنگ تقریباً هشت ساله شود، چه سرانجامی ممکن است در انتظار این تلاشهای سیاسی باشد؟

نخست: ماهیت و ارزیابی تلاشهای سیاسی برای حل بحران یمن

در پی تلاشهای سیاسی تازه برای تمدید آتش بس میان طرفهای جنگ و نزدیک ساختن دیدگاههای طرفهای درگیر در قبال پرونده های اختلافی، هیأت‌های عربی و بین المللی میانجی رفت و آمدهای خود به دو شهر عدن و صنعا را آغاز کرده اند تا توافقی که در هفته های گذشته و در پی مذاکرات میان طرفهای درگیر حاصل شد، به مرحله اجرایی برسد. اینک به مهمترین تلاشهای سیاسی برای حل بحران یمن اشاره می کنیم و سپس به مهمترین نتایج این تلاشها نگاهی خواهیم داشت:

یک. تلاشهای عربی و بین المللی برای حل بحران یمن

الف. میانجیگری عمان: سلطنت عمان مهمترین میانجی در نزدیک ساختن دیدگاههای طرفهای درگیر است. عمان چندین دور مذاکرات با این طرفها برگزار نموده و برای حل بحران یمن چندین ابتکار نیز ارائه داده است. بعد از توافق پکن که در 10 مارس 2023 میلادی میان عربستان و ایران به امضا رسید، عمان نیز تلاشهای خود را برای پایان دادن به بحران یمن با جدیت بیشتری دنبال کرد و در ماه آوریل 2023 میلادی یک هیأت دیپلماتیک به صنعا اعزام نمود که محمد عبدالسلام مذاکره کننده ارشد حوثی ها نیز در این هیأت حضور داشت. گفتنی است که وی از طرف حوثی ها مأموریت داشت تا در مسقط برای گفتگوهای تمدید یک دوره شش ماهه آتش بس که تا پایان اکتبر 2022 میلادی اعتبار داشت، و نیز تبادل نظر در مورد روند صلح فراگیر در یمن تلاش نماید تا از ورود به خطرناک ترین مرحله جنگ در این کشور، جلوگیری به عمل آید.

ب. تلاشهای عربستان سعودی: در ششم آوریل 2023 میلادی یعنی دقیقا چهار روز پیش از اینکه هیأت عمانی به شهر صنعا که در اختیار حوثی ها است برود، شاهزاده خالد بن سلمان وزیر دفاع عربستان سعودی با دکتر رشاد العلیمی رئیس شورای رهبری ریاست جمهوری در ریاض دیدار و درباره تلاشهای صلح و روند همه جانبه سیاسی زیر نظر سازمان ملل برای پایان دادن به رنج مردم یمن و بازگشت امنیت و ثبات و توسعه در این کشور

گفتگو کرد. و یک روز بعد از هیأت عمانی، هیأت سعودی نیز وارد صنعا شد تا تلاشهای دیپلماتیک را برای دستیابی به توافق آتش بس طولانی مدت میان پادشاهی عربستان سعودی و حوثی ها با هدف زمینه سازی برای پایان جنگ کنونی یمن دنبال کند.

ج. میانجیگری سازمان ملل: هانس گروندبرگ و کمیسیون بین المللی صلیب سرخ در ژنو میزبان گفتگوهای ده روزه ای میان دولت یمن و حوثی ها بود. این گفتگوها که از 11 مارس 2023 میلادی آغاز شد، در 20 مارس 2023 میلادی منجر به امضای توافق تبادل اسرا شد. به موجب این توافق، در مرحله اول، طرفین 887 اسیر را با یکدیگر مبادله می کنند یعنی دولت یمن و نیروهای ائتلاف عربی برای حمایت از دولت قانونی، [تعداد 706 تن از اسیران حوثی را آزاد می کنند](#) و در مقابل، حوثی ها نیز 181 تن از اسرای نیروهای دولتی و نیروهای ائتلاف را آزاد می کنند. بر اساس گزارشات محافل رسانه ای بین المللی، قرار است در مراحل بعدی، و بر اساس فرمول "همه در مقابل همه" تمام اسرا میان طرفین مبادله شوند.

دو. تفاهمات حاصله و نتایج ناشی از تلاشها برای حل این بحران

ا. تمدید آتش بس برای یک دوره شش ماهه دیگر: گزارشات منابع رسانه ای حکایت از آن دارد که طرفهای درگیر توافقنامه ای را برای یک دوره شش ماهه دیگر به امضا رسانده اند تا زمینه را برای مذاکرات دربارۀ دوره موقت دو ساله آغاز کنند. بر اساس گزارش رسانه ها در [این توافق آتش بس](#) بر صدور مجدد نفت و پرداخت حقوق کارمندان و گشایش فرودگاه بین المللی صنعا به روی پروازهای بین المللی تأکید شده است

ب. استقبال حوثی ها از هیأت سعودی در صنعا: در پی همین تلاشهای بین المللی بود که مهدی المشاط رئیس شورای عالی سیاسی حوثی ها در صنعا از هیأت های سعودی و عمانی استقبال کرد. در میان تصاویری که رسانه ها از این دیدارها منتشر کردند، محمد آل جابر سفیر عربستان سعودی در یمن و مهدی المشاط از فرماندهان حوثی ها را در حال دست دادن با یکدیگر نشان می داد. همچنین در یک تصویر دسته جمعی دیگر که اعضای هیأت های

سعودی و عمانی در آن بودند، سفیر عربستان سعودی و فرمانده حوثی ها در وسط حاضران بودند.

پادشاهی عربستان سعودی همواره برای برقراری صلح در یمن تلاشهای خود را مبذول داشته است. به عنوان مثال، در سال 2011 میلادی، عربستان سعودی با همراهی کشورهای خلیج، ابتکار خلیج را برای حل بحران یمن ارائه داد و در سال 2021 میلادی، عربستان سعودی برای پایان دادن به بحران یمن و دستیابی به یک راه حل سیاسی همه جانبه، ابتکار دیگری ارائه داد. همچنین عربستان سعودی علی رغم تبلیغات منفی حوثی ها در تمامی این سالها اما کمکهای مالی پیاپی و هنگفتی به یمن کرده است که در آخرین مورد، در فوریه 2023 میلادی مبلغ یک میلیارد دلار را در بانک مرکزی یمن سپرده گذاری کرد.

ج. اجرای موافقتنامه تبادل زندانیان: با اجرایی شدن موافقتنامه تبادل زندانیان میان طرفهای درگیر، تعداد 887 تن از اسیران در روزهای 14، 15 و 16 آوریل 2023 میلادی با استفاده از هواپیمای کمیسون صلیب سرخ میان طرفین مبادله شد. در میان اسرای آزاد شده نام افرادی چون سرلشکر محمود الصبیحی وزیر دفاع پیشین یمن، سرلشکر ناصر منصور هادی برادر عبد ربه منصور هادی رئیس جمهور پیشین یمن، چهار روزنامه نگار مربوط به ائتلاف حمایت از دولت قانونی که در سال 2015 میلادی ربوده شده و در سال 2020 میلادی از سوی حوثی ها به اتهام جاسوسی برای عربستان سعودی به اعدام محکوم شدند، فرزندان سرلشکر علی محسن عفاش و برادر سرتیپ عمید طارق صالح معاون رئیس شورای رهبری ریاست جمهوری و تعدادی دیگر از اسرای ائتلاف عربی برای حمایت از دولت قانونی یمن به چشم می خورد.

این تلاشهای سیاسی و بشردوستانه کشورهای عربی و سازمانهای بین المللی در مقایسه با تلاشهایی که پیش از این در راستای برقراری صلح در یمن صورت گرفته از اهمیت بالایی برخوردار است؛ چرا که تنها چند هفته پیش از آنکه تلاشهای کنونی آغاز شود، عربستان سعودی و ایران در مورد احیای روابط دیپلماتیک توافق کردند که این امر می تواند زمینه را برای حل و فصل باقی پرونده های اختلافی مانند مسأله حقوق کارمندان، مسأله بسته شدن محورهای مواصلاتی میان استانهای تحت کنترل حوثی ها و استانهای تحت

کنترل دولت، بازگشایی بنادر و فرودگاه‌های یمن، پرداخت حقوق کارمندان و آغاز روند بازسازی را هموار کند که با حل و فصل این مسائل زمینه مناسبی برای مذاکرات صلح پایدار در یمن فراهم می‌شود.

همچنین، به ثمر نشستن تلاش‌های فوق‌الذکر گام مهمی در راستای اعتماد سازی میان طرف‌های درگیر است. چرا که پای بندی طرفین به اجرای توافق مبادله اسرا نشان می‌دهد که طرفین برای اعتماد سازی متقابل و گذشتن از گذشته ناخوشایند، اراده جدی دارند و به این نتیجه رسیده‌اند که گفتگو درباره برخی مسائل حساس مانند انحصار سلاح در اختیار دولت و خلع سلاح حوثی‌ها و نیز شکل معادله سیاسی جدید در یمن و نیز رسیدگی به مسأله جنبش جنوب را به زمانی دیگر موکول کنند. البته این مطلب را نیز باید در نظر داشت که این تلاش‌ها بدون حل و فصل علل اصلی - و نه ظاهری - درگیری‌ها نمی‌تواند در ایجاد دولت با ثبات در درازمدت کارساز باشد که از جمله آنها می‌توان به حل مسأله شورای انتقالی جنوب اشاره کرد و هرگونه تصمیمی که در آن به مطالبات این شورا توجهی نشده باشد، سرنوشتی جز شکست ندارد.

دوم: شروط طرف‌های درگیر برای حل بحران

بحران یمن مهمترین مسأله اختلافی و مانعی بر سر راه تلاش‌های دیپلماتیک میان ریاض و تهران بود. و حال که عربستان سعودی و ایران به توافقی دست یافته‌اند، حتما در مورد تضمین‌ها و دورنمایی از پایان دادن به بحران یمن میان طرفین توافقاتی حاصل شده است و تا زمانیکه در پرونده یمن پیشرفتی حاصل نگردد، توافق میان عربستان سعودی و ایران نیز موفقیت چندانی نخواهد داشت. از این رو، اولین شرط پادشاهی عربستان سعودی این است که حوثی‌ها به هرگونه توافق حاصله پایبند باشند و مثل گذشته توافق را زیر پا نگذارند.

علاوه بر آن، شروط عربستان سعودی در یمن، تنها به تنش زدایی و توقف حملات حوثی‌ها که در واقع حملات غیرمستقیم ایران به خاک عربستان بود، و نیز کسب تضمین‌های امنیتی از جمله ایجاد منطقه حائل در امتداد مرزهای

عربستان با یمن که اکنون در کنترل حوثی‌ها قرار دارد، خلاصه نمی‌شود بلکه هدف عربستان سعودی این است که به راه حلی برای بحران یمن دست یابد که به بی‌ثباتی در این کشور پایان داده و از طریق یک روند سیاسی همه‌جانبه یک دولت وحدت ملی که پاسخگوی نیازهای مردم یمن باشد در این کشور روی کار آید و با تأمین امنیت ملی عربستان منافع این کشور را در یمن نیز تأمین کند. از این رو، از جمله شروط عربستان سعودی می‌توان به تمدید آتش بس، حمایت از روند مبادله اسرا، پیگیری روند گفتگوها میان جریانهای یمنی برای دستیابی به یک راه حل سیاسی پایدار و همه‌جانبه در یمن " اشاره کرد. عربستان سعودی موفق شد با برقراری آتش بس در یمن، طرفهای درگیر در این کشور را در مسیری قرار دهد که برای حل بحران تلاش کنند که هم به نفع یمن و هم به نفع پادشاهی عربستان سعودی و تمام منطقه است.

اما در مورد ایران، این کشور نیک می‌داند که برای اجرای موفقیت‌آمیز توافق با عربستان باید در پرونده یمن نقش مثبتی ایفا کند. اگر از رهگذر این توافق سودی نصیب ایران نشود مثلاً رویکرد پادشاهی عربستان در قبال ایران و نیز موضع این کشور در مورد مسائل اختلافی از جمله سخت‌گیرانه‌های عربستان سعودی در مورد برخی از پرونده‌های برجای‌تغییری نکند و در پرونده‌های مهم دیگری مانند پرونده سوریه که اکنون به موازات پرونده یمن شاهد پیشرفت‌هایی است تنش زدایی صورت نگیرد، قطعاً ایران در روند حل بحران یمن سنگ اندازی خواهد کرد. همچنین در مورد حوثی‌ها نیز باید گفت که قطعاً ایران نمی‌پذیرد که حوثی‌ها در حاشیه قرار بگیرند و همواره تلاش خواهد کرد تا در هر توافقی که حاصل می‌شود حوثی‌ها از قدرت و ثروت یمن بی‌نصیب نمانند. ایران قطعاً با تنش زدایی مخالفت نمی‌کند اما از حمایت از حوثی‌ها نیز دست بردار نیست و به توافقی رضایت خواهد داد که نقش و منافع حوثی‌ها در یمن را در نظر گرفته باشد.

اما حوثی‌ها نیز برای پایان دادن به بحران یمن، شرط‌هایی دارند که از مهمترین آنها دستیابی به یک نوع رابطه تازه با عربستان سعودی است. به همین سبب حوثی‌ها در مذاکرات جاری اصرار داشتند که امضای پادشاهی عربستان سعودی در توافقنامه به عنوان یک طرف درگیری باشد نه به عنوان

میانجیگری؛ هرچند که ایران و عمان بر حوثی‌ها فشار آوردند که از این خواسته‌شان صرف نظر کنند. از دیگر شروط حوثی‌ها این است که کشورهای منطقه روابط خود را با این گروه به حالت عادی برگردانند و در هرگونه توافقی دستاوردهای کنونی‌شان حفظ شود یعنی اینکه در هر نوع توافق صلح و روند سیاسی احتمالی سهم قابل توجهی در قدرت داشته باشند. و سهم آنان از درآمدها و منابع کشور و نحوه یکپارچه ساختن بانک مرکزی در کشور محفوظ باشد و ساز و کاری برای پرداخت حقوق تمامی کارمندان دولتی - از جمله ارتش یمن و نیروهای نظامی حوثی‌ها - از درآمدهای نفت و گاز در نظر گرفته شود. و هرگونه توافق باید قدرت و سلاح آنان را به رسمیت شناخته و ساز و کاری برای ادغام نیروهای حوثی در دولت تدوین گردد که مورد رضایت این گروه بوده و همچنان سلاح خود را حفظ کنند. همچنین، حوثی‌ها انتظار دارند که با طرفهای داخلی به توافقی دست یابند که در دولت انتقالی نقش بسیار پررنگی داشته و وزارت‌های کلیدی را در اختیار بگیرند. و مفاد توافقنامه‌ها عملی گردد مثلاً، محاصره هوایی و دریایی برخی مناطق برداشته شود تا زمینه ارسال کمک‌های بشردوستانه و دیگر اقدامات مورد توافق در آن مناطق مهیا گردد.

و به طور کل می‌توان گفت که شرایط پیچیده جنگ ایجاب می‌کند که برای از بین بردن علل ریشه‌ای درگیری‌ها راه‌حلهای اساسی را باید جستجو کرد و برای پیشبرد موفقیت آمیز راه حل، هر کدام از طرفها از انحصارگرایی و به حاشیه راندن طرفهای دیگر خودداری کنند؛ به ویژه اینکه بعد از سالها جنگ و درگیری این واقعیت برای همه طرفها ثابت شده است که هیچکدام به تنهایی قادر به تغییر معادله جنگ به نفع خود نیستند.

سوم: عوامل و انگیزه‌های تلاشهای سیاسی برای حل این بحران

یقیناً عوامل و انگیزه‌های چندی سبب شده است که طرفها ذی ربط برای حل بحران یمن به تلاشهای سیاسی متوسل شده و به این نتیجه رسیده‌اند که برای دستیابی به صلح پایدار در این کشور، به درگیری‌ها پایان دهند. در اینجا به طور خلاصه، به این موارد اشاره می‌کنیم:

یک. تلاش برای نزدیک ساختن دیدگاهها میان جریانهای سیاسی و مردمی یمن؛ پادشاهی عربستان سعودی در سیاست خارجی خود همواره اصول ثابتی چون برقراری مصالحه میان کشورها و گروههای درگیر، پایان دادن به درگیریها در منطقه، عدم دخالت در امور داخلی کشورها و ارتقای عوامل امنیت و ثبات در کشورهای منطقه را سرلوحه خود قرار داده است. و در مورد کشورهای همسایه مانند یمن که مرز مشترکی با عربستان دارند، می بینیم که عربستان سعودی همواره برای برقراری امنیت و صلح و ثبات در این کشور تلاش نموده است و در این راستا برای فراهم ساختن زمینه مناسب برای جریانهای سیاسی و مخالف یمن و نزدیک ساختن دیدگاههای طرفهای درگیر از طریق گفتگو و تفاهم تلاش نموده است تا اینکه امروزه شاهد توافقی برای پایان دادن به بحران یمن هستیم؛ باشد که این توافق به برقراری امنیت و صلح منتهی شود و برای ملت یمن ثبات را به ارمغان آورد.

دو. شرایط مساعد منطقه ای: پادشاهی عربستان سعودی در راستای تحقق توسعه، پیشرفت و تحول همه جانبه در تمام خاک یمن و نیز با هدف برخورداری ملت یمن از نعمت امنیت، رفاه و آسایش برای برقراری امنیت و صلح و ثبات در کشور یمن تلاشهای ملموسی انجام داده است. و این اولین باری نیست که عربستان سعودی میان طرفهای درگیر در یمن میانجیگری می کند. از همان ابتدای اعتراضات مردمی در ژانویه 2011 میلادی، پادشاهی عربستان سعودی بنا به درخواست مردم یمن و براساس منافع علیای این کشور، برای حل اختلافات داخلی این کشور اقداماتی انجام داد که از جمله آنها می توان به ابتکارهای سیاسی و دیپلماتیک، حمایت اقتصادی و توسعه ای، کمکهای مادی و مالی، کمکهای اضطراری و بشردوستانه و حمایت همه جانبه از تلاشها برای مصالحه میان جریانهای یمنی و پایان دادن به اختلافات داخلی میان جوامع یمنی اشاره کرد. و علی رغم اینکه این تلاشها تا حد زیادی در کاهش درد و رنج مردم یمن مؤثر بود، اما برای پایان دادن درگیریها میان طرفهای یمنی کافی نبود.

لذا، اکنون عربستان سعودی در هماهنگی با تحولات منطقه ای و بین المللی تلاشهای سرنوشت سازی را روی دست گرفته است تا همه طرفهای یمنی

را با برای ایجاد یک راه حل سیاسی همه جانبه با هدف پایان دادن به بحران یمن گرد هم آورد. از مهمترین تحولات منطقه ای می توان به شرایط مناسب منطقه برای تنش زدایی در کشورهای منطقه، سنگینی کفه ترازو به نفع منافع مشترک در تنش زدایی و مدیریت اوضاع منطقه و عبور دادن منطقه از مرحله تنش به مرحله همکاری و هماهنگی و پایان دادن به درگیریها و جنگهای داخلی، تمرکز بر تحقق خواست ملتهای منطقه مبنی بر آینده ای بهتر اشاره کرد که شاهد رفاه و آسایش و شکوفایی و هم افزایی اقتصادی در همه کشورهای منطقه باشد. عربستان سعودی با دیدگاه وسیع تری که با راهبرد علیای این کشور در (چشم انداز 2030) همخوانی دارد، به پیامدهای تأثیر ادامه بحران یمن، سوریه و لبنان می نگرد. و تهران نیز که آماج فشارهای داخلی و خارجی قرار دارد، برای جلوگیری از وخامت بیشتر اوضاع ناچار است در سیاست خارجی خود تغییراتی را اعمال نماید.

از مهمترین نمونه های شرایط مناسب منطقه ای برای حل بحران یمن می توان به توافق میان عربستان سعودی و ایران اشاره کرد که در آن بر احترام به حاکمیت کشورها، عدم دخالت در امور داخلی کشورها تأکید شده و اجرایی سازی توافقنامه امنیتی که در آوریل 2001 میلادی میان دو کشور به امضا رسید و نیز عملیاتی کردن توافقنامه همکاری در زمینه های اقتصاد، تجارت، سرمایه گذاری، فناوری، علوم، فرهنگ، ورزش و جوانان که در ماه می 1998 میلادی میان دو کشور به امضا رسید نیز مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر آن، در این توافق بر تلاش این کشورها بر تقویت صلح و امنیت منطقه ای و بین المللی نیز تأکید شده است. از این رو، می توان گفت که تحولاتی که امروز در پرونده یمن شاهد آن هستیم و نیز پیشرفتهایی که در گفتگوها میان عربستان سعودی و طرفهای درگیر در بحران یمن در این اواخر حاصل شده است، نتیجه مستقیم تحولات منطقه ای مخصوصا احیای روابط دیپلماتیک میان عربستان سعودی و ایران است.

چهارم. موانع سازش در یمن

به همان اندازه که برای سازش در یمن انگیزه های سیاسی وجود دارد که در سطور بالا به آنها اشاره کردیم، به همان اندازه نیز چالشهای گوناگونی فرا روی روند راه حل سیاسی قرار دارد که در اینجا به برخی از آنها اشاره می کنیم: یک. **سرسختی حوثی ها:** حوثی ها در طول سالهای گذشته توانسته اند نفوذ خود را به مناطق مختلف کشور گسترش داده و امتیازات بزرگی از جمله کنترل بر صنعا را کسب کنند. و اکنون لازمه برقراری صلح این است که حوثی ها امتیازات سیاسی قابل توجهی به نهادهای دولتی واگذار کنند. و این امکان وجود دارد که حوثی ها هرگونه عقب نشینی در این زمینه را به زیان خود دیده و تلاش کنند تا جایی که امکان دارد از دستاوردهای خود محافظت نمایند. و همین امر مانع دستیابی به یک راه حل سیاسی واقعی و پایان جنگ در یمن می شود؛ به ویژه اینکه حوثی ها که در مقایسه با نیروهای سیاسی دیگر از ظرفیتها و نفوذ انتخاباتی کمتری برخوردارند، در هرگونه روند دموکراتیک و تقسیم قدرت بازنده اصلی محسوب می شوند.

دو. **ظهور یک جریان تندرو درون گروه حوثی:** حوثی ها یک گروه مذهبی هستند که فرهنگ سیاسی آنها با ارزشها و فرهنگ یمن در تعارض است. و به حکم همین ماهیت ایدئولوژیک این گروه، می توان گفت که این احتمال وجود دارد که جریانهایی از داخل حوثی ها با تمسک به ایدئولوژی خود با امتیاز دهی های فرماندهان این گروه مخالفت کنند. و این عملگرایی را نوعی انحراف از اصول و ارزشهای این گروه به حساب آورند و این احتمال نیز وجود دارد که برای ناکام ساختن راه حل سیاسی به گزینه های نظامی نیز متوسل شوند.

سه. **نقش همپیمانان حوثی ها:** گزارشات رسانه ای از [نارضایتی شدیدی](#) در میان فرماندهان حزب «کنگره» که ظاهراً در این حکومت انقلابی همپیمان حوثی ها هستند، حکایت دارد؛ چرا که این فرماندهان در گفتگوهایی که هیأت‌های سعودی و عمانی برای رسیدن به صلح روی دست گرفته اند، دعوت

نشده اند. لذا ممکن است این طرفها با استفاده از ابزارهای سیاسی و نظامی که در اختیار دارند، مانع دستیابی به صلح شوند.

چهار. ساختار قبيله ای و مسلح جامعه یمن: فرهنگ قبيله ای و در اختیار داشتن سلاح، این امکان را فراهم می کند که مخالفین داخلی و خارجی صلح در یمن، به آسانی بتوانند گروههای مسلح از هر طرف را به رویارویی نظامی با یکدیگر سوق دهند که این امر می تواند دستیابی به راه حل سیاسی را به تعویق انداخته و یا حتی ناکام کند.

پنج. اختلافات میان فرماندهان حوثی: فرماندهان حوثی همچنان در مورد رویکرد این گروه با یکدیگر اختلاف نظر دارند. مهدی المشاط که ریاست شورای عالی سیاسی حوثی ها را بر عهده دارد و محمد علی الحوثی رئیس پیشین کمیته انقلابی حوثی ها، در مورد جزئیات توافق حل بحران یمن با یکدیگر اختلاف نظر دارند.

چهارم. سناریوهای احتمالی سرنوشت بحران یمن

با توجه به تحولات کنونی که در بحران یمن حاصل شده است و تلاشهای کشورهای عربی و سازمانهای بین المللی برای پایان دادن به بحران یمن و نتایج حاصله از این تلاشها، می توان سناریوهای زیر را مطرح کرد:

سناریوی اول: کاهش تنش و آغاز گفتگوها برای رسیدن به یک صلح همه جانبه؛ اما موفقیت این سناریو بستگی به این دارد که طرفهای درگیر در یمن و مخصوصا حوثی ها، منافع کشور و تمامیت ارضی یمن را بر منافع حزبی ترجیح داده و از مواضع خود عقب نشینی کنند تا سایر طرفها برای دستیابی به یک راه حل همه جانبه و مورد رضایت همه طرفها و تشکیل یک حکومت همه شمول وارد مذاکره شوند. آنچه احتمال این سناریو را تقویت می کند، توافق عربستان سعودی و ایران است که انتظار می رود یک اجماع منطقه ای برای حل و فصل تمامی مسائل اختلافی با ایران را به وجود آورد. از دیگر نشانه های تقویت این سناریو می توان به رویکرد عربستان سعودی مبنی بر کاهش تنش با حوثی ها و حل بحران یمن و سفر هیأت سعودی به صنعا و نیز اجرای موفقیت آمیز موافقتنامه تبادل اسرا اشاره کرد. علاوه بر آن، برخی گزارشات از حصول یک توافق چند ماهه حکایت دارد تا طول این مدت

مذاکرات برای پایان دادن به درگیری‌هایی که از سال 2015 میلادی آغاز شد، دنبال شود.

سناریوی دوم: ادامه وضعیت کنونی یعنی اینکه حوثی‌ها همچنان صنعا را در کنترل خود داشته باشند و دولت قانونی نیز عدن را در اختیار داشته باشند و درگیری میان طرفین همچنان ادامه یابد. این سناریو در صورتی اتفاق می‌افتد که ایران و حوثی‌ها توافق برای حل بحران یمن را نقض کنند. در این صورت، عربستان سعودی نیز همچنان به حمایت خود از دولت قانونی یمن ادامه خواهد داد؛ زیرا هرگونه خروج عربستان از یمن سبب می‌شود که حوثی‌ها کنترل یمن را در اختیار بگیرند که این امر به معنای تجزیه کشور و وخامت بیشتر اوضاع امنیتی، اقتصادی و سیاسی است.

سناریوی سوم: شکست مذاکرات صلح و در نتیجه، ادامه درگیری‌ها به گونه‌ای که طرف‌های درگیر در یمن وارد یک جنگ طولانی و فرسایشی شوند که در این صورت هیچ یک از طرف‌ها نخواهند توانست درگیری را به نفع خود رقم بزنند. عوامل زیادی این سناریو را تقویت می‌کند. وجود طرف‌های متعدد و متضاد در جنگ یمن که هر کدام با دیگری تضاد منافع دارند، از مهمترین این عوامل است. عامل دیگر این است که حوثی‌ها که در سال‌های گذشته نفوذ خود را در ارگان‌های دولتی گسترش داده‌اند، تلاش می‌کنند در مذاکرات آینده بیشترین دستاوردها را کسب کنند و این مسأله‌ای است که سایر طرف‌های دیگر با آن مخالف هستند. البته پیچیدگی جنبش جنوب نیز یکی دیگر از عواملی است که این سناریو را تقویت می‌کند. اگر این سناریو رخ دهد، می‌تواند تمامیت ارضی یمن را به مخاطره انداخته و به تقسیم این کشور منجر شود.

✉ info@rasanahiiis.com

🐦 [@rasanahiiis](#)

🌐 www.rasanah-iiis.org

